

The relationship between birth order and frequency of criminal record with stress and attention deficit / hyperactivity symptoms in thieves

Ghaem Salehpoor¹, Ghasem Salehpoor²

1- MA in Criminal Law and Criminology, Department of Criminal Law and Criminology, Guilan Science and Research Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

2- PhD Candidates in Clinical Psychology, Department of Clinical Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran (Corresponding Author). E-mail: MSalehpoor.ClinPsy@gmail.com

Received: 19/08/2019

Accepted: 08/12/2019

Abstract

Introduction: The birth order and the frequency of criminal record can be factors affecting on the stress and attention deficit / hyperactivity of the thieves.

Aim: The present study evaluates the stress and attention deficit / hyperactivity symptoms in a group of thieves in terms of birth order and frequency of criminal record.

Method: This research was a causal comparative study in which 100 individuals committed theft who in the years 2015-2016 in Rasht central prison were punished by non-random targeted sampling were selected. Samples by the legal and demographic variables inventory, the stress scale, Conners' adult attention deficit / hyperactivity disorder rating scale-self-report-screening version, and the Wender Utah rating scale were studied and data were analyzed using multivariate analysis of variance and univariate analysis of variance.

Results: With the exception of the relationship between birth order with Conners' attention deficit and the frequency of criminal record with Conners' hyperactivity impulsivity ($P>0.05$), other components of Conners' attention deficit hyperactivity and Wender childhood attention deficit hyperactivity in second and third children, and individuals with two, three or more criminal records is more than the first born and people with one criminal record ($P<0.05$). Meanwhile, none of these groups showed a difference in stress level ($P>0.05$).

Conclusion: The birth order and the frequency of criminal record can have a significant relationship with the representation of attention deficit / hyperactivity symptoms of thieves. Therefore, monitoring, evaluation and psychological intervention of these individuals with the aim of reducing impulsive behaviors will be recommended.

Keywords: Theft, Birth order, Psychological stress, Attention deficit hyperactivity disorder

How to cite this article : Salehpoor Gh, Salehpoor Gh. The Relationship between Birth Order and Frequency of Criminal Record with Stress and Attention Deficit / Hyperactivity Symptoms in Thieves. Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry. 2020; 6 (6): 1-16 .URL: <http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-703-fa.pdf>

Copyright © 2018 the Author (s). Published by Kurdistan University of Medical Sciences. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non Commercial License 4.0 (CCBY-NC), where it is permissible to download, share, remix, transform, and buildup the work provided it is properly cited. The work cannot be used commercially without permission from the journal.

رابطه ترتیب تولد و تعدد سابقه کیفری با استرس و علائم نقص توجه - بیش فعالی در سارقین

قائم صالح پور^۱، قاسم صالح پور^۲

۱. کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی، گروه حقوق جزا و جرم شناسی، واحد علوم و تحقیقات گیلان، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

۲. دانشجوی دکتری روانشناسی بالینی، گروه روانشناسی بالینی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران (مولف مسئول).

ایمیل: MSalehpoor.ClinPsy@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۴/۱۷

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۵/۲۸

چکیده

مقدمه: ترتیب تولد و تعدد سابقه کیفری می‌توانند از عوامل مؤثر بر میزان استرس و نقص توجه-بیش فعالی سارقین باشند.

هدف: مطالعه حاضر به بررسی میزان استرس و علائم نقص توجه-بیش فعالی بر حسب ترتیب تولد و تعدد سابقه کیفری در گروهی از سارقین می‌پردازد.

روش: پژوهش حاضر یک بررسی علی- مقایسه‌ای بوده که در آن ۱۰۰ نمونه مرتکب سرقته که در سال ۱۳۹۴-۱۳۹۵ در زندان مرکزی رشت در حال تحمل کیفر بودند، به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند انتخاب شدند. نمونه‌ها توسط سیاهه متغیرهای حقوقی و جمعیت‌شناختی، پرسشنامه استرس، مقیاس درجه‌بندی نقص توجه/بیش فعالی بزرگ‌سالان کانز- خودگزارشی - نسخه غربالگری و مقیاس درجه‌بندی وندر-یوتا ارزیابی شده و داده‌ها نیز با استفاده تحلیل واریانس چند متغیره و تحلیل واریانس تک متغیره تحلیل شدند.

یافته‌ها: با استثنای رابطه بین ترتیب تولد با نقص توجه کانز و تعدد سابقه کیفری با بیش فعالی تکانش گری کانز ($P < 0.05$ ، مابقی مؤلفه‌های نقص توجه بیش فعالی کانز و نقص توجه بیش فعالی کودکی و ندر در فرزندان دوم و سوم و افراد با دو و سه یا بیش از سه سابقه کیفری بیشتر از متولدین اول و افراد با یک سابقه کیفری است ($P < 0.05$). در این میان، هیچ‌یک از این گروه‌ها تفاوتی را از نظر میزان استرس نشان ندادند ($P > 0.05$).

نتیجه‌گیری: ترتیب تولد و تعدد سابقه کیفری می‌توانند رابطه معنی‌داری با ظاهر علائم نقص توجه-بیش فعالی سارقین داشته باشند. از این رو، طرح پایش، ارزیابی و مداخله روان‌شناختی این افراد با هدف کاهش رفتارهای تکانشی توصیه خواهد گردید.

کلید واژه‌ها: سرقت، ترتیب تولد، استرس روانی، نقص توجه - بیش فعالی

مقدمه

آینده خود باشند (مارینی و کورتر^۳، ۲۰۱۱). برآورد مطالعات گذشته گویای آن بوده است که فرزندان اول سطوح بالاتری از استرس را تجربه نموده، در حالی که فرزندان میانی دارای ویژگی‌هایی از جمله واکنش ناکافی در مقابل مشکلات اجتماعی و عدم احساس تعلق می‌باشند؛ فرزند آخر نیز از خصایصی همچون محبویت و خلاقیت برخوردار بوده و احتمال بالای ابتلا به اختلال روانی را دارند؛ تک فرزندان هم ویژگی‌هایی نظری نیاز بیشتر به پیشرفت، علاقمند به ادامه تحصیل و مشکلات رفتاری را در خود پرورش می‌دهند (کاندیف^۴، ۲۰۱۳).

بر همین اساس، با بررسی یک نمونه بالینی در اسپانیا ریسک دو برابری متولدین اول نسبت به متولدین بعدی در ابتلا به اختلال نقص توجه - بیش فعالی^۵ نشان داده شد (مارین، سکو، سرانو، گارسیا، گومز ونی^۶ و همکاران، ۲۰۱۴). در پژوهشی جدیدتر نیز شناسی ابتلای فرزندان اول به نقص توجه-بیش فعالی بالاتر گزارش شد (ریمelt، Wolff، هولینگ، موگویتز، ارلیچ، مارتینی^۷ و همکاران، ۲۰۱۸).

در سوی دیگر، روابط دوسویه تعدد ارتکاب جرائم و شاخص‌های روانی نیز از گذشته تاکنون چالش‌برانگیز بوده و گزارش‌های متناقضی مستند یافته است. در این باره، مجرمانی که پس از ارتکاب جرم در فرآیند مراحل قانونی محاکمه و محکوم گردند عرفا سابقه‌دار (دارای پیشینه کیفری) محسوب شده و ممکن است بر اساس قوانین علاوه بر تحمل کیفر برای مدتی از برخی حقوق اجتماعی نیز محروم گردیده و در صورت تکرار جرم مشمول مقررات تشدید مجازات، عدم برخورداری از

سرقت از جمله جرائمی است که مشکلات فراوانی را برای جوامع و خانواده‌ها به وجود می‌آورد. طبق ماده ۲۶۷ قانون مجازات اسلامی سرقت عبارت از ربودن مال متعلق به غیر (منصور، ۱۳۹۲). سرقت از بسابقه‌ترین جرائم بشری بوده که در جوامع مختلف به شیوه‌های گوناگونی دیده می‌شود و همواره ارزیابی و شناخت ویژگی‌های روانی افراد مرتکب آن مباحثه برانگیز بوده است. به عبارتی، محققان مکرراً علاقمند بوده‌اند که سوای اهداف مالی به علل روان‌شناختی ارتکاب جرائمی همچون سرقت از سوی مجرمین پی برنده تا بدین وسیله به شناسایی جوامع مستعد ارتکاب جرائم پرداخته و اصول پیشگیری و کنترل را به منظور جلوگیری از آن اعمال ساخته و یا دست کم از تکرار و فراوانی آن بکاهند. یکی از عواملی که از دیرباز مورد توجه نظریه‌پردازان بوده ترتیب تولد است.

بر اساس دیدگاه آدلر، فرزندان اول و آخر از نوروز ناشی از یک مبارزه دائمی برای موفقیت و برتری رنج می‌برند؛ در حالی که فرزندان میانی سالم‌تر، بی‌قید و سرکش هستند (دامیان و رابرتس^۸، ۲۰۱۵). آدلر مدعی بود که فرزندان اول در تمام طول زندگی خود برای دستیابی به یک نقش مرکزی تلاش می‌کنند و این موضوع محرك آن‌ها برای رسیدن به پیشرفت‌های بالاتر نسبت به همشیرگان جوان‌تر خود است (گووک^۹، ۲۰۱۲). وی همچنین فرض نمود که متولدین دوم نیز علاقمندند تا به لذت کار سخت فرزندان اول اما بدون داشتن هیچ فشاری برای موفقیت دست یابند که این امر موجب می‌شود که آن‌ها احتمالاً فاقد ابتکار عمل و انگیزه بعدی در زندگی

³- Marini & Kurtz

⁴- Cundiff

⁵- Attention Deficit Hyperactivity Disorder

⁶- Marín, Seco, Serrano, García, Gómez & Ney

⁷- Reimelt, Wolff, Hölling, Mogwitz, Ehrlich & Martini

⁸- Damian & Roberts

⁹- Govek

گذاشتن کارها، عدم پشتکار، مشکل حفظ تمرکز و نابسامان بودن جلوه‌گر می‌شود.

علاوه بر این، نقص توجه-بیش فعالی در کودکی نیز به عنوان نوعی عامل مستعدساز معنی‌دار برای جرائم بعدی شناخته شده است (مانوزا، کلین و مولتون^۱، ۲۰۰۸). نخستین بار مطالعات اولیه در دهه هشتاد این پیوند را نشانه رفته و با ارزیابی‌های پیگرانه در مقاطع مختلف سنی نشان دادند که پسران مبتلا به نقص توجه-بیش فعالی در سنین ۱۷ (ساترفیلد، هوپ و شل^۲، ۱۹۸۲) و ۲۲ سالگی (ساترفیلد و شل، ۱۹۹۷) از نرخ بالاتری در دستگیری و بازداشت برخوردارند. پس از آن پاره‌های دیگر از مطالعات دریافتند که در پرونده‌ای، نقص توجه-بیش فعالی گروهی از کودکان ارجاع شده به کلینیک، گزارش‌های بیشتری درباره ارجاع به دادگاه نسبت به گروه کنترل مشاهده می‌شود (هچمن، ویس و پرلمن^۳، ۱۹۸۴) و این نتیجه در پژوهشی دیگر نیز تکرار شد (بارکلی، فیشر، اسمالیش و فلتچر^۴، ۲۰۰۴). به طور کلی، با وجود اهمیت وافر توجه به جوامع مستعد ارتکاب جرائم و ارزیابی عوامل زمینه‌ساز، تاکنون در داخل مطالعه شاخصی در خصوص آنچه اشاره شد استناد نیافته است و تا این تاریخ نیز تنها چند مطالعه محدود به بررسی ترتیب تولد و نقص توجه-بیش فعالی پرداختند که عمدتاً نیز یافته‌های ناهمسانی را منعکس ساخته‌اند؛ به طوری که برخی از پژوهش‌ها روابط بین ترتیب تولد و نقص توجه-بیش فعالی را نشان داده (ریملت، وولف، هولینگ^۵، موگویتز، ارلیچ، مارتینی و همکاران، ۲۰۱۸؛ مارین، سکو، سرانو، گارسیا، گومز و نی و همکاران، ۲۰۱۴).

حق تعليق اجرای حکم یا عفو و آزادی مشروط گرددند (نجابتی، ۱۳۹۱). در این میان، پیشنهاد کیفری و تعدد جرم‌های ارتکابی از معیارهای قدیمی سنجش شدت جرم، میزان خطر مجرمان و تعیین مجازات به شمار می‌آید و دیدگاه‌های متفاوتی در این زمینه وجود دارد که بر مبنای دیدگاه مجازات استحقاقی، هدف مجازات، تناسب‌سازی پاسخ کیفری با میزان صدمه و آسیبی است که مجرم از رهگذر ارتکاب جرم به بزه دیده وارد جامعه کرده است؛ دیدگاه طرفداران اندیشه فایده باوری مجازات بر این عقیده است که هدف از مجازات جلوگیری از تکرار جرم، اصلاح و درمان مجرم، بازداری دیگر افراد اجتماع از ارتکاب جرم و حمایت از جامعه در برابر رفتارهای مجرمانه است و سرانجام از نظر دیدگاه مدیریت خطر، پیشنهاد کیفری، نوع و تعداد جرم‌های ارتکابی و مجازات‌های اعمال شده پیشین و میزان اثربخشی آن‌ها معیار بسیار مهمی در جهت شناسایی و تفکیک مجرمان خطرناک از مجرمان غیرخطرناک و تعیین مجازات جرم جدید آنان است (فرجیها، عابدی‌تزادمهرآبادی، ۱۳۸۷). با این وجود، نتیجه رفتارهای مجرمانه علیه اشخاص عمدتاً در قالب نوعی آسیب جسمانی / روانی تظاهر می‌یابد، اما در مواردی رفتار ارتکابی ممکن است به ایجاد ترس و استرس در بزهکار منتهی گردد؛ ترس از اینکه در آینده‌ای نزدیک مجازات از جانب قانون علیه او به کار گرفته خواهد شد. در چنین موقعی، بزهکار بدون ارتکاب اقدامی علیه دیگران (نظیر اینکه صدمه‌ای وارد آورد)، چهار نوعی استرس روانی می‌شود، به نحوی که می‌توان گفت که تمامیت روانی وی مورد تهاجم قرار گرفته است و علائقی همچون نیمه کاره

¹- Mannuzza, Klein & Moulton

²- Satterfield, Hoppe & Schell

³- Hechtman, Weiss & Perlman

⁴- Barkley, Fischer, Smallish & Fletcher

محکومیت کیفری ناشی از ارتکاب سرقت و برخورداری از حداقل سواد لازم به منظور تکمیل ابزار پژوهش. معیارهای خروج از مطالعه نیز عبارت بود از اعمال مجرمانه‌ای غیر از ارتکاب سرقت و محکومیت کیفری ناشی از آن و وجود هر گونه بیماری جسمانی همراه. در فرآیند جمع‌آوری و ارزیابی نمونه‌ها، ابتدا به توضیح دلایل و نحوه انجام پژوهش برای آزمودنی‌ها پرداخته می‌شد، به آن‌ها اطمینان داده می‌شد که اطلاعات آن‌ها محترمانه خواهد ماند و به طور ویژه نیز اعلام شد که امتناع آن‌ها از شرکت در مطالعه نیز تأثیری در روند گذaran دوران محکومیت آنان نخواهد داشت و سرانجام پس از اخذ رضایت از آزمودنی‌ها، فرآیند ارزیابی آن‌ها آغاز می‌گردید. در مطالعه حاضر برای توصیف داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی نظیر فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار استفاده شد و در بخش آمار استباطی نیز به منظور تحلیل داده‌های پژوهش از تحلیل واریانس چند متغیره برای محاسبه اثرات ترتیب تولد و تعدد سوابق کیفری بر مؤلفه‌های نقص توجه بیش فعالی بزرگ‌سالان (نقص توجه، بیش فعالی تکانش گری و شاخص نقص توجه / بیش فعالی) بهره گرفته شد. علاوه بر این، تحلیل واریانس تک متغیره نیز به منظور محاسبه اثرات ترتیب تولد و تعدد سوابق کیفری بر استرس، نقص توجه بیش فعالی کودکی و نقص توجه بیش فعالی تکانش گری بکار برده شد. با توجه به این که مؤلفه مجموع نقص توجه بیش فعالی تکانش گری از حاصل جمع دو مؤلفه نقص توجه و بیش فعالی تکانش گری به دست می‌آید و از شیوه نمره گذاری نامتجانسی نسبت به سه مؤلفه دیگر پرسشنامه کانز برخوردار است، بنابراین بررسی اثرات متغیرهای عامل بر این مؤلفه با استفاده از تحلیل واریانس

کاربالو، گارسیا-نیتو، آلوارز-گارسیا، کارو-کانیزارس، لوپز-کاستروم، مونوز-لورنزو^۱ و همکاران، ۲۰۱۳) و پاره‌ای هم نتایجی در جهت رد آن بدست آوردند (کشاورزی، باجلی، محمدی، هولسبوئر- تراچسلر و براند^۲، ۲۰۱۴؛ جهانگرد، حقیقی^۳، باجلی، هولسبوئر- تراچسلر و براند، ۲۰۱۳؛ غنیزاده، ابوترابی-زرچی، محمدی و فیروزآبادی^۴، ۲۰۱۲؛ برگر و فلستنال- برگر^۵، ۲۰۰۹). پژوهش حاضر ضمن بررسی و بازتاب ارتباط ترتیب تولد، تعدد سوابق کیفری و شاخص‌های روانی، گزارش‌های منتشره پیشین را نیز گسترش خواهد داد و چنین امری می‌تواند تصویری جامع‌تر از اثرات عوامل پرخطر را ترسیم نماید. از این رو، هدف از مطالعه حاضر ارزیابی میزان استرس ادراک شده و علائم نقص توجه- بیش فعالی برحسب ترتیب تولد و تعدد سابقه کیفری در گروهی از افراد مرتکب سرقت است.

روش

پژوهش حاضر یک طرح علی- مقایسه‌ای بوده که بر روی ۱۰۰ نفر از افراد مرتکب سرقت (۵۰ مرد و ۵۰ زن) به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند در زندان مرکزی رشت واقع در استان گیلان صورت پذیرفت. جامعه آماری این مطالعه نیز مشتمل از کلیه زندانیان زن و مرد محکوم کیفری بود که در سال ۱۳۹۵ - ۱۳۹۶ در زندان مرکزی رشت در استان گیلان در حال تحمل کیفر بودند. در این میان، محیط اجرای این پژوهش زندان مرکزی رشت بود و معیارهای ورود به مطالعه نیز شامل

¹- Carballo, García-Nieto, Álvarez-García, Caro-Cañizares, López-Caströmán & Muñoz-Lorenzo

²- Keshavarzi, Bajoghli, Mohamadi, Holsboer-Trachsler & Brand

³- Jahangard & Haghighi

⁴- Ghanizadeh, Abotorabi-Zarchi, Mohammadi, & Firoozabadi

⁵- Berger & Felsenthal-Berger

استفاده از آلفای کرونباخ در دامنه ۰/۸۶ - ۰/۸۴ به دست آوردن. همچنین پایابی آزمون - بازآزمون این پرسشنامه نیز ۰/۸۵ گزارش شد و اعتبار آن هم از طریق محاسبه همبستگی پرسشنامه استرس ادراک شده و مقیاس‌های با علائم مشابه در دامنه ۰/۷۶ - ۰/۵۲ به دست آمد (کوهن، کامارک و مرملشتین، ۱۹۸۳). در ایران نیز طی پژوهشی ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه را ۰/۸۱ گزارش نموده است (امین یزدی، ۱۳۷۷).

مقیاس درجه‌بندی نقص توجه / بیش فعالی بزرگ سالان CAARS-S: SV^۵ در این مطالعه از نسخه غربالگری خودگزارشی مقیاس درجه‌بندی نقص توجه / بیش فعالی بزرگ سالان کانترز استفاده شده است که حاوی سنجه‌های علائم نقص توجه / بیش فعالی بر مبنای راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی - ویرایش چهارم (شامل نقص توجه یا A که حاوی ۹ سؤال است، بیش فعالی - تکانشگری یا B که حاوی ۹ سؤال است و مجموع علائم نقص توجه و B که حاوی ۱۲ سؤال است) است (کانترز، ارهاردت و اسپارو، ۱۹۹۹). این مقیاس شامل ۳۰ آیتم درجه‌بندی شده در مقیاس لیکرت است. در این مقیاس علائم به وسیله آزمودنی در قالب گزینه‌های اصله، هرگز (۰)، کمی، گاهی (۱)، زیاد، معمولاً (۲) و خیلی زیاد، همیشه (۳) انتخاب و علامت‌گذاری می‌شوند (مزدهی فرد، حکیم شوستری، نجارزادگان، خسروی، بیداکی، مرادی^۶ و همکاران، ۲۰۱۷). پایابی همسانی درونی در خط پایه

تک متغیره بررسی شد. همچنین به منظور پی بردن به کیفیت تفاوت میانگین‌ها در بین گروه‌های با ترتیب تولد و سابقه کیفری مختلف از آزمون تعقیبی حداقل تفاوت معنی دار فیشر^۱ استفاده شد. کلیه تحلیل‌ها توسط نسخه ۲۴ نرم افزار SPSS صورت گرفت.

ابزار

سیاهه خودگزارشی متغیرهای حقوقی و جمیعت‌شناختی: در این مطالعه ارزیابی و گردآوری اطلاعاتی نظریه سن، وضعیت تأهل، تحصیلات، محل سکونت، حکم دریافتی، میزان کیفر سپری شده و سابقه محکومیت زندان توسط یک سیاهه محقق ساخته از متغیرهای حقوقی و جمیعتی صورت گرفت.

فرم ۱۴ سوالی پرسشنامه استرس ادراک شده (PSS)^۷: این پرسشنامه توسط کوهن، کامارک و مرملشتین^۸ (۱۹۸۳) تهیه شده و دارای ۳ نسخه ۴، ۱۰ و ۱۴ ماده‌ای است که برای سنجش استرس عمومی در ک شده به کار می‌رود. پاسخ‌های داده شده به سؤالات که بر اساس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت بوده، به صورت هر گز =۰، تقریباً هر گز =۱، گاهی اوقات =۲، اغلب اوقات =۳ و بسیاری از اوقات =۴ نمره گذاری می‌شود و دامنه نمرات آن نیز بین ۰ تا ۵۶ است. نمرات بالاتر نشانگر استرس ادراک شده بیشتر است. باید حاطر نشان نمود که نمره - بندی ۷ مورد از سؤالات این پرسشنامه (۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲) نیز که مفهومی مثبت دارند به صورت معکوس است (هر گز =۴ تا بسیاری از اوقات =۰) (bastani, hikimi gilanî, qanûn ferd و qanûn ferd^۹). پایابی همسانی درونی هر سه نسخه پرسشنامه استرس ادراک شده را با

⁵- Conners' ADHD Rating Scale-Self-Report: Screening Version (CAARS-S: SV)

⁶- Conners, Erhardt & Sparrow

⁷- Mozhdehi Fard, Shooshtari, Najarzadegan, Khosravi, Bidaki & Moradi

¹- Fisher Least Significant Difference

²- Perceived Stress Scale (PSS)

³- Cohen, Kamarck & Mermelstein

⁴- Bastani, Gilani, Ghane-fard & Ghane-fard

آوردند (صرامی فروشانی، ۱۳۷۷) و در مطالعه دیگری نیز ضریب پایایی این مقیاس با حجم نمونه ۳۶۱ نفر، ۰/۹۰ گزارش شد (بارامی، گورادل، هاشمی و علیلو^۵، ۲۰۱۲).

یافته‌ها

به طور کلی با احتساب معیارهای ورود به پژوهش ۱۰۰ نمونه به عنوان افراد مرتب سرت برای ورود به مطالعه حاضر برگزیده شدند. بیشترین توزیع فراوانی آزمودنی‌ها به ترتیب در طبقات سنی ۴۰ - ۳۱ سال (۳۸ مورد)، زیر ۳۰ سال (۳۷ مورد)، ۵۰ - ۴۱ سال (۲۰ مورد) و ۵۱ سال به بالا (۵ مورد) بود و اکثر شرکت کنندگان را افراد متاهل تشکیل دادند (۶۳ مورد در مقابل ۳۷ مورد). بررسی سطح آموزشی زندانیان نیز حاکی از آن بود که بخش عمده آن‌ها از تحصیلات سیکل یا کمتر (۵۰ مورد) و سپس دیپلم و فوق دیپلم (۴۶ مورد) و لیسانس (۴ مورد) برخوردار بوده‌اند. عمده آزمودنی‌ها را شهربنشینان (۷۱ مورد در مقابل ۲۸ مورد) تشکیل داده و اکثرب آن‌ها حکمی کمتر از ۵ سال (۴۴ مورد) را دریافت نموده بودند که پس از آن حکم ۱۰ - ۵ سال (۳۷ مورد) و ۱۱ - ۱۰ سال (۱۹ مورد) در مرتبه بعدی قرار داشتند. سرانجام اینکه بیشتر زندانیان کمتر از ۲ سال (۶۷ مورد) از دوره محکومیت خود را گذرانده بودند و سارقین با دوره محکومیت گذرانده ۵ - ۲ سال (۲۸ مورد) و ۱۰ - ۶ سال (۵ مورد) نیز در مراتب پس از آن جای گرفتند. جدول ۱ گویای یافته‌های توصیفی (میانگین، انحراف معیار و فراوانی) کلیه متغیرهای پژوهش در سارقین برحسب ترتیب تولد و تعدد سابقه کیفری است.

برای نقص توجه ۰/۸۱، بیش فعالی تکانش گری ۰/۸۴، مجموع علائم نقص توجه بیش فعالی تکانش گری ۰/۹۰ و شاخص نقص توجه بیش فعالی ۰/۷۶ گزارش شده و در نقطه پایانی نیز به ترتیب ۰/۹۵، ۰/۸۸، ۰/۹۱ و ۰/۸۷ است. همچنین یافته‌ها از اعتبار بالای پیش‌بین این نسخه حکایت دارند (آدلر، فاراون، اسپنسر، مایکلسون، ریمهر، گلات^۱ و همکاران، ۲۰۰۸). در ایران نیز ضریب همبستگی درون-طبقه‌ای و آلفای کرونباخ برای کلیه مؤلفه‌ها به ترتیب بالاتر از ۰/۷۰ و ۰/۸۰ به دست آمد (داوری آشتیانی، عرب گل، رازجویان، خادمی و جزایری^۲، ۲۰۱۲).

مقیاس درجه‌بندی وندر-یوتا (WURS): این مقیاس بر مبنای معیارهای یوتا که برای تشخیص نقص توجه / بیش فعالی در بزرگسالان ایجاد شده بود، استوار است و در ابتدا نیز به صورت یک مقیاس خود ارزشیابی ۲۴ آیتمی طیف لیکرت (پنج امتیازی) همراه با سؤال‌هایی درباره نقص توجه / بیش فعالی در کودکی گسترش یافت. هدف مقیاس وندر-یوتا کمی‌سازی خود گزارش-دهی‌های گذشته‌نگر علائم نقص توجه / بیش فعالی شامل بیش فعالی، توجه و تکانش گری کودکی است. در مطالعه اولیه، این مقیاس به طور مناسبی ۸۶٪ از بیماران واجد نقص توجه / بیش فعالی ، ۹۹٪ از آزمودنی‌های بهنجار و ۸۱٪ از بیماران افسرده را شناسایی نمود. در پژوهشی، همسانی درونی ($\alpha = 0/88$) و پایایی آزمون-باز آزمون ($\alpha = 0/81$) مقیاس وندر-یوتا را با فاصله اجرایی یک ماهه در میان دانشجویان دانشگاهی در آمریکا بالا گزارش کردند (روسینی و اوکانر^۳، ۱۹۹۵). در ایران، ضریب پایایی ۰/۹۵ را برای این مقیاس به دست

¹- Adler, Faraone, Spencer, Michelson, Reimherr & Glatt

²- Davari-Ashtiani, Arabgol, Razjouyan, Khademi & Jazayeri

³- Wender Utah Rating Scale (WURS)

⁴- Rossini & O'Connor

⁵- Bayrami, Goradel, Hashemi & Alilu

جدول ۱ یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش در افراد مرتکب سرقت بر حسب ترتیب تولد و تعداد سابقه کیفری

D	C	B	A	WURS*	استرس	آماره	گروه	متغیر
۱۵/۱۲±۵/۶۸	۲۱/۴۲±۹/۲۹	۱۰/۷۵±۵/۰۱	۱۰/۶۷±۴/۹۶	۳۶/۸۷±۱۷/۷۱	۳۰±۵/۷۸	M±SD	اول	
۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	تعداد	
۱۹±۷/۴۲	۲۶/۵۴±۹/۳۳	۱۳/۸۶±۵/۲۵	۱۲/۶۸±۴/۵۸	۴۵/۴۰±۱۷/۲۱	۳۱/۵۱±۷/۹۵	M±SD	دوم	ترتیب تولد
۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	تعداد	
۱۷/۳۸±۴/۸۷	۲۴/۷۷±۷/۴۶	۱۳/۵۱±۴/۶۵	۱۱/۲۶±۴/۴۳	۴۳/۱۵±۱۶/۸۴	۲۹/۳۱±۶/۳۷	M±SD	سوم و آخر	
۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	تعداد	
۱۶/۴۹±۶/۹۴	۲۳/۴۳±۱۰/۰۵	۱۲/۸۴±۵/۸۸	۱۰/۵۹±۵/۰۹	۳۶/۲۷±۱۴/۷۶	۲۹/۰۳±۷/۳۶	M±SD	یکبار	
۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	تعداد	
۱۸/۷۳±۶/۰۱	۲۵/۶۱±۸/۲۶	۱۳/۲۷±۴/۲۵	۱۲/۳۳±۴/۷۱	۴۳/۶۱±۱۵/۸۲	۲۹/۳۳±۶/۴۷	M±SD	دوبار	سابقه- کیفری
۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	تعداد	
۱۷/۲۰±۵/۴۶	۲۵±۷/۶۶	۱۲/۸۳±۵	۱۲/۱۷±۳/۸۴	۴۸/۹۰±۱۹/۶۴	۳۲/۹۰±۶/۱۴	M±SD	سه بار و بالاتر	
۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	تعداد	

توجه = WURS: نقص توجه بیش فعالی کودکی / A: نقص توجه / B: بیش فعالی تکانش گری / C: بیش فعالی و بیش فعالی تکانش گری / D: شاخص نقص توجه / بیش فعالی

حاصله نشان داد توزیع صفات متغیرهای پژوهشی در بین نمونه با توزیع آن در جامعه نرمال بوده و تفاوت معنی- داری بین فراوانی‌های مشاهده شده و فراوانی‌های مورد انتظار وجود ندارد.

جدول ۲ ارزیابی اثرات عامل‌های ترتیب تولد و تعداد سابقه کیفری بر متغیر استرس را با استفاده از آزمون تحلیل واریانس تک متغیری نشان می‌دهد. بررسی برابری واریانس‌های خطاب برای متغیرهای وابسته با بهره‌گیری از آزمون لون بیانگر آن بود که واریانس خطابی این متغیر در گروه‌های مختلف بررسی با یکدیگر برابر بوده و از این حیث تفاوتی بین آنها وجود ندارد ($P = 0/۳۷۳$ ؛ $F_{(۸, ۹۱)} = ۱/۰۹۶$).

جدول ۱ یافته‌های توصیفی کلیه متغیرهای پژوهشی را در گروه‌های مورد مقایسه نشان می‌دهند که بر اساس آن متغیرهای استرس، نقص توجه / بیش فعالی کودکی (مقیاس درجه‌بندی وندر - یوتا)، نقص توجه (A)، بیش فعالی تکانش گری (B)، مجموع علائم نقص توجه / بیش فعالی تکانش گری (C) و شاخص نقص توجه / بیش فعالی (D) در فرزندان دوم بیشتر از سایر فرزندان است. علاوه بر این، استرس و نقص توجه / بیش فعالی کودکی در افراد با سابقه کیفری سه یا بالاتر و سایر متغیرها نیز در مرتکبین با دو سابقه کیفری بیشتر از مابقی آزمودنی‌ها بود.

جهت بررسی پیش فرض نرمال بودن توزیع داده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شد که نتایج

جدول ۲ تحلیل واریانس تک متغیره جهت مقایسه نمرات استرس در افراد مرتکب سرقت بر حسب ترتیب تولد و تعدد سابقه کیفری

منبع تغییرات	متغیرها	مجموع مجذورات	درجه	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معنی داری آزادی	ترتیب تولد	استرس	سابقه کیفری	استرس
		۴۴/۱۹۰	۲	۸۸/۳۸۱						
		۱۲۲/۹۹۴	۲	۲۴۵/۹۸۸						
۰/۳۹۳	۰/۹۴۴						۰/۰۵			
۰/۰۷۸	۲/۶۲۶									

معناداری آماره F متغیر نقص توجه / بیش فعالی کودکی بزرگتر از $0/05$ است. بنابراین واریانس خطای این متغیر در گروههای مختلف بررسی با یکدیگر برابر بوده و از این حیث تفاوتی بین آنها وجود ندارد ($P = 0/568$)؛ $F(8, 91) = 0/843$. جدول ۳ به بررسی مقایسه نمرات نقص توجه بیش فعالی کودکی و ندر-یوتا در افراد مرتکب سرقت بر حسب ترتیب تولد و تعدد سابقه کیفری می‌پردازد.

همان طور که جدول ۲ نشان می‌دهد نسبت‌های F محاسبه شده در مورد هیچ یک اثرات عامل‌های ترتیب تولد و تعدد سوابق کیفری برای متغیر استرس معنی‌دار نشده ($P > 0/05$). این مسئله بدین مفهوم است که بین افراد مرتکب سرقت با رتبه‌های تولد و سابقه کیفری مختلف از نظر میزان استرس تفاوتی وجود ندارد. نتایج آزمون لون در مورد متغیر نقص توجه / بیش فعالی کودکی جهت برابری واریانس‌های خطای نیز نمایانگر آن بود که سطح

جدول ۳ تحلیل واریانس تک متغیره جهت مقایسه نمرات نقص توجه بیش فعالی کودکی و ندر-یوتا**در افراد مرتکب سرقت بر حسب ترتیب تولد و تعدد سابقه کیفری**

منبع تغییرات	متغیرها	مجموع مجذورات	درجه	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معنی داری آزادی
ترتیب تولد	نقص توجه بیش فعالی کودکی	۲۰۸۸/۳۰۳	۲	۱۰۴۴/۱۵۲	۳/۹۴۰	۰/۰۲۳
سابقه کیفری	نقص توجه بیش فعالی کودکی	۳۵۱۳/۵۶۰	۲	۱۷۵۶/۷۸۰	۶/۶۲۸	۰/۰۰۲

بیش فعالی در گروههای مختلف مورد بررسی را با استفاده از آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری نشان می‌دهد. نتایج آماره ام باکس حاکی از آن بود که ماتریس‌های کواریانس مشاهده شده متغیرهای وابسته در گروههای مورد بررسی متفاوت است ($P = 0/020$)؛ $F(1/464, 8) = 0/773$. آزمون لون نیز نشان داد که واریانس خطای مؤلفه‌های نقص توجه ($P = 0/603$)؛ $F(8, 91) = 0/386$ ، $F(8, 91) = 0/077$ ؛ $P = 0/386$ ، $F(8, 91) = 0/897$ ؛ $P = 0/070$ و شاخص نقص توجه / بیش فعالی ($P = 0/070$)؛ $P = 0/070$ و شاخص نقص توجه / بیش فعالی ($P = 0/070$)؛ $P = 0/070$ و شاخص نقص توجه /

بر اساس اطلاعات حاصل از جدول ۳، نسبت‌های F محاسبه شده در مورد اثر عامل‌های ترتیب تولد و تعدد سوابق کیفری برای متغیر نقص توجه / بیش فعالی کودکی معنی‌دار است ($P < 0/05$). پس از پیگیری مشخص شد که فرزندان دوم و افراد با سابقه کیفری سه بار و بالاتر در علائم نقص توجه / بیش فعالی کودکی از میانگین نمرات بالاتری برخوردارند ($P < 0/05$).

جدول ۴ مقایسه نمرات حاصل از اجرای سه مؤلفه نقص توجه، بیش فعالی تکانش گری و شاخص نقص توجه /

برابر بوده و از این حیث تفاوتی بین آنها وجود ندارد.

(F_{۸، ۹۱}) در گروههای مختلف تحت مطالعه با یکدیگر

جدول ۴ تحلیل واریانس چند متغیره جهت مقایسه سه مؤلفه نقص توجه بیش فعالی بزرگسالان کانز
در افراد مرتب سرتاسر حسب ترتیب تولد و تعداد سابقه کیفری

منبع تغییرات	متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معنی داری
ترتیب تولد	نقص توجه	۱۱۷/۷۴۰	۲	۵۸/۸۷۰	۲/۹۸۷	۰/۰۵۵
	بیش فعالی تکانش گری	۲۲۳/۰۵۰	۲	۱۱۱/۵۲۵	۴/۶۴۶	۰/۰۱۲
	نقص توجه بیش فعالی	۳۶۹/۰۰۷	۲	۱۸۴/۵۱۳	۵/۱۱۷	۰/۰۰۸
سابقه کیفری	نقص توجه	۱۹۶/۲۲۷	۲	۹۸/۱۱۴	۴/۹۷۹	۰/۰۰۹
	بیش فعالی تکانش گری	۵۸/۵۹۴	۲	۲۹/۲۹۷	۱/۲۲۱	۰/۳۰۰
نقص توجه بیش فعالی	۲۷۶/۲۱۴	۲	۱۳۸/۱۰۷	۳/۸۳۰	۰/۰۲۵	

بالاتری در مؤلفه نقص توجه نسبت به افراد با سابقه کیفری یکبار برخوردار بودند ($P < 0.05$). همچنین، پیگیری‌ها برای شاخص نقص توجه بیش فعالی کانز میین آن بود که گروه با دو سابقه کیفری در قیاس با تک سابقه‌داران نمرات بالاتری را کسب نمودند ($P < 0.05$). با این حال، نسبت F محاسبه شده برای اثر عامل تعدد سابقه کیفری در خصوص علائم بیش فعالی تکانش گری معنی‌دار شناسایی نشد ($P > 0.05$).

جدول ۵ به محاسبه اثرات اصلی و تعاملی گروه و جنسیت بر مؤلفه مجموع نقص توجه بیش فعالی تکانش گری با استفاده از تحلیل واریانس تک متغیره می‌پردازد. نتایج آزمون لون نمایانگر آن بود که واریانس خطای این متغیر در گروههای مختلف برسی با یکدیگر برابر است و تفاوت معنی‌داری از این نظر بین آنها وجود ندارد ($F_{(8, 91)} = 0.894$; $P = 0.441$).

همان گونه که در جدول ۴ بازتاب یافته است نسبت‌های F محاسبه شده در مورد اثر عامل ترتیب تولد برای علائم بیش فعالی تکانش گری و شاخص نقص توجه / بیش فعالی و اثر عامل تعدد سابقه کیفری بر روی علائم نقص توجه و شاخص نقص توجه / بیش فعالی معنی‌دار به دست آمد ($P < 0.05$). با پیگیری مشخص شد که فرزندان دوم و فرزندان سوم و آخر نمرات بالاتری را در مؤلفه بیش فعالی تکانش گری نسبت به فرزندان اول کسب نموده‌اند ($P < 0.05$). همچنین، فرزندان دوم در مقایسه با همتایان اول خود نمرات بالاتری را در شاخص نقص توجه بیش فعالی کانز به دست آوردند ($P < 0.05$). در این میان اثر عامل ترتیب تولد برای نقص توجه معنی‌دار ظاهر نشد ($P \geq 0.05$). در سوی دیگر، پیگیری برای تعدد سابقه کیفری نشان داد که افراد با دو سابقه کیفری و سه یا بیش از سه سابقه کیفری از نمرات

جدول ۵ تحلیل واریانس تک متغیره جهت مقایسه مجموع نقص توجه بیش فعالی تکانش گری کانز
در افراد مرتب سرتاسر حسب ترتیب تولد و تعداد سابقه کیفری

منبع تغییرات	متغیرها	مجموع	درجه	میانگین	نسبت F	سطح

سابقه کیفری	ترتیب تولد	مجددات	آزادی	مجددات	معنی‌داری
۴۵۷/۶۷۱	نقص توجه بیش فعالی تکانش گری	۶۴۸/۰۴۶	۲	۳۲۴/۰۲۳	۴/۵۲۸
۰/۰۴۵	نقص توجه بیش فعالی تکانش گری	۴۵۷/۶۷۱	۲	۲۲۸/۸۳۵	۳/۱۹۷

فرزندان اول اعمال نمایند با این انگیزه که به سابقه‌ای از تربیت سخت‌گیرانه دست یافته و همان شیوه را به منظور تحریک تلاش در متولدین بعدی بکار برند و در نتیجه شاهد روش‌های مشابه تربیتی در کلیه فرزندان باشیم (هائز و پانتانو^۱). ۲۰۱۵

یافته‌های این پژوهش همچنین نشان دادند که فرزندان دوم در مقایسه با فرزندان اول از نقص توجه بیش فعالی کودکی، بیش فعالی تکانش گری، شاخص نقص توجه بیش فعالی و نقص توجه بیش فعالی تکانش گری بالاتری برخوردارند. فرزندان سوم نیز در قیاس با فرزندان اول بیش فعالی تکانش گری بیشتری را نشان دادند. در این باره مطالعات محدودی صورت گرفته و عمدتاً نیز نتایجی متناقضی گزارش شده است. برای نمونه در پژوهش‌های ریملت، ولف، هولینگ، موگویتز، ارلیچ، مارتینی و همکاران (۲۰۱۸)؛ مارین، سکو، سرانو، گارسیا، گومز و نی و همکاران (۲۰۱۴) و کاربالو، گارسیا-نیتو، آلوارز-گارسیا، کارو-کانیزارس، لوپز-کاسترومن، مونوز-لورنزو و همکاران (۲۰۱۳) شناس ابتلای فرزندان اول به نقص توجه-بیش فعالی بیش از متولدین بعدی گزارش شد. اما تحقیقات کشاورزی، باجلقی، محمدی، هولسبوئر-تراچسلر و براند (۲۰۱۴)؛ جهانگرد، حقیقی، باجلقی، هولسبوئر-تراچسلر و براند (۲۰۱۳)؛ غنی‌زاده، ابوترابی-زرچی، محمدی و فیروزآبادی (۲۰۱۲) و برگر و فلستنال-برگر (۲۰۰۹) نشان دادند که ترتیب تولد و موقع نقص توجه - بیش فعالی ارتباط معنی‌داری با یکدیگر ندارند.

همان طور که جدول ۵ نشان می‌دهد نسبت‌های F محاسبه شده در مورد اثر عامل‌های ترتیب تولد و تعدد سابقه کیفری برای متغیر مجموع نقص توجه بیش فعالی تکانش گری معنی‌دار است ($P<0.05$). با پیگیری کیفیت تفاوت بین میانگین‌ها مشخص شد که در میان فرزندان اول و دوم در مؤلفه نقص توجه بیش فعالی تکانش گری کانز تفاوت معنی‌داری وجود دارد که گویای میانگین بالای نمرات این مؤلفه در فرزندان دوم نسبت به فرزندان اول است ($P<0.05$). افرون بر این، پیگیری تفاوت بین میانگین‌ها برای عامل تعدد سابقه کیفری نیز حکایت از آن داشت که از نظر نقص توجه بیش فعالی تکانش گری کانز بین افراد با سابقه کیفری یکبار و دو بار تفاوت معنی‌داری وجود دارد که این تفاوت به ضرر افرادی بود که از دو سابقه کیفری برخوردار بودند ($P<0.05$).

بحث

بر اساس یافته‌های به دست آمده، تفاوتی از نظر میزان استرس ادراک شده در میان افراد با رتبه تولد و سوابق کیفری مختلف که مرتكب سرقت شده‌اند، مشاهده نشد. این موضوع می‌تواند ناشی از سبک‌های مقابله یکسان، استفاده از روش‌های فرزندپروری مشابه برای همه فرزندان یک خانواده و تعاملات ناچیز یا کیفیت پایین تعامل فرزندان با خانواده و در نتیجه کاستن از اثرات تربیتی خانواده باشد. برای مثال، برخی والدین ممکن است روش‌های فرزندپروری سختی را در خصوص

^۱- Hotz & Pantano

جایگاه خود در خانواده می‌جنگند (سوللووی^۶، ۱۹۹۶)؛ به گونه‌ای که سازگاری هیجانی بیشتر برای فرزندان دوم امری ناگزیر بوده و رقابت برای توجه والدین را شامل می‌شود.

در سوی دیگر، افراد با دو سابقه کیفری نسبت به افراد با یک سابقه کیفری از نقص توجه، شاخص نقص توجه بیش فعالی و نقص توجه بیش فعالی تکانش گری بالاتری برخوردار بودند. همچنین سارقین با سه سابقه کیفری و بیشتر نیز در مقایسه با تک سابقه‌داران، نقص توجه بیش فعالی کودکی (وندر) و نقص توجه (کانز) بیشتری را نشان دادند. در این زمینه پژوهش‌های متعددی صورت گرفته و از ارتباط دوسویه ارتکاب به جرم و نقص توجه-بیش فعالی حمایت نموده‌اند. برای مثال، در مطالعات پیگیرانه (ساترفیلد، هوپ و شل، ۱۹۸۲؛ ساترفیلد و شل، ۱۹۹۷؛ هچمن، ویس و پرلمن، ۱۹۸۴؛ موفت و سیلووا^۷، ۱۹۸۸؛ فارینگتون، لوبر و ونکامن^۸، ۱۹۹۰؛ باینسکی، هارتسوق و لامبرت^۹، ۱۹۹۹؛ راسموسن و گیلبرگ^{۱۰}، ۲۰۰۰؛ بارکلی، فیشر، اسمالیش و فلتچر، ۲۰۰۴؛ مانوزا، کلین و مولتون، ۲۰۰۸) مختلف همواره بر رابطه معنی‌دار بروز نقص توجه-بیش فعالی و گزارش‌های مربوط به سوءپیشینه قضایی اعم از حبس، دستگیری و ارتکاب جرائم تاکید شده است. در تبیین این یافته‌ها می‌توان به نقش محیط زندان، تراکم اجتماعی و قضایی آن، کیفیت پایین خدمات قضایی دریافتی و احساس طردشده‌گی برآمده از خانواده و اجتماع در ایجاد ناپایداری هیجانی، تظاهرات رفتاری پرخاشگرانه و تنظیم هیجانی نامناسب در زندانیان اشاره کرد. به علاوه، بر اساس نظریه راسل

در تبیین تفاوت‌های حاصله از مطالعات مختلف نخست می‌توان به کیفیت نمونه‌های مورد بررسی اشاره کرد که اکثر مطالعات بر روی دو گروه از کودکان و نوجوانان مبتلا به نقص توجه-بیش فعالی (ریملت، وولف، هولینگک، موگویت، ارلیچ، مارتینی و همکاران، ۲۰۱۸؛ مارین، سکو، سرانو، گارسیا، گومز و نی و همکاران، ۲۰۱۴؛ کشاورزی، باجلقی، محمدی، هولسبوئر- تراچسلر و براند، ۲۰۱۴؛ غنی‌زاده، ابوترابی-زرچی، محمدی و فیروزآبادی، ۲۰۱۲؛ برگر و فلستنال- برگر، ۲۰۰۹) یا دانشجویان بزرگ‌سال جوان (جهانگرد، حقیقی، باجلقی، هولسبوئر- تراچسلر و براند، ۲۰۱۳) تمرکز یافته‌اند؛ در حالی که تا این تاریخ مطالعه مشابهی بر روی افراد مرتكب سرقت در دسترس نیست و این امر می‌تواند در یافته‌های به دست آمده مؤثر بوده باشد. افرون بر این، نقش عوامل مختلف ژنتیکی و محیطی در پیدایی نقص توجه-بیش فعالی نیز عمده‌تا در مطالعات کنترل نشده یا غیرقابل کنترل بوده است. پژوهش‌های مربوط به فرزندخواندگی و دوقلوها، تأثیر مشارکت ژنتیکی (فاراون، پرلیس، دویال، اسمولر، گورالنیک، هولمگرن^{۱۱} و همکاران، ۲۰۰۵؛ اسپریچ، بیدرمن، کراوفورد، موندی^{۱۲} و فاراون، ۲۰۰۰) و عوامل محیطی را بر جسته ساخته‌اند (فریتاغک، هانیگک، شنیدر، سیتز، پالماسون، رتز^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۲؛ بانرجی، میدلتون^{۱۴} و فاراون، ۲۰۰۷؛ تاپار، ادونوان و اوون^{۱۵}، ۲۰۰۵). گذشته از این، نقش ترتیب تولد را می‌توان در قالب اثرات برآمده از رقابت میان همسیرگان توصیف نمود، به گونه‌ای که آن‌ها برای

⁶- Sulloway

⁷- Moffitt & Silva

⁸- Farrington, Loeber & van Kammen

⁹- Babinski, Hartsough & Lambert

¹⁰- Rasmussen & Gillberg

¹¹- Faraone, Perlis, Doyle, Smoller, Goralnick & Holmgren

¹²- Sprich, Biederman, Crawford & Mundy

¹³- Freitag, Häning, Schneider, Seitz, Palmason & Retz

¹⁴- Banerjee & Middleton

¹⁵- Thapar, O'donovan & Owen

کانز، سایر مؤلفه‌های نقص توجه بیش فعالی کودکی و بزرگسالی در فرزندان دوم و سوم و افراد با دو و سه یا بیش از سه ساله سابقه کیفری بیشتر از متولدین اول و افراد یک ساله کیفری است. در حالی که از نظر میزان استرس ادراک شده بین این گروه‌ها تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد. در این راستا، اجرای مداخلات روان‌شناختی با هدف افزایش سازگاری زندانیان توصیه شد.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله از تمامی افرادی که با حضور خود در این پژوهش ما را یاری کردند، سپاسگزاری به عمل می‌آید. مطالعه حاضر بدون حمایت مالی خاصی انجام شده است و با منافع نویسنده‌گان ارتباطی ندارد.

References

- Adler LA, Faraone SV, Spencer TJ, Michelson D, Reimherr FW, Glatt SJ, et al. (2008). The reliability and validity of self-and investigator ratings of ADHD in adults. *Journal of Attention Disorders*, 11(6), 711-719.
- Amin Yazdi SA. (1998). Relationship between documentaries styles with perceived stress. The final report of the research project. Mashhad: Ferdosi University. (Persian)
- Babinski LM, Hartsough CS, Lambert NM. (1999). Childhood conduct problems, hyperactivity-impulsivity, and inattention as predictors of adult criminal activity. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 40(3), 347-355.
- Banerjee TD, Middleton F, Faraone SV. (2007). Environmental risk factors for attention-deficit hyperactivity disorder. *Acta Paediatrica*, 96(9), 1269-1274.
- Barkley RA, Fischer M, Smallish L, Fletcher K. (2004). Young adult follow-up of hyperactive children: antisocial activities and drug use.

بارکلی^۱ می‌توان اثرات اشکال در خودتنظیمی^۲ و نقص در فرآیندهای بازداری را نیز بر جسته ساخت. بر این اساس، تدوین برنامه‌های درمانی و فراهم‌سازی تسهیلاتی به منظور افزایش سلامت روانی زندانیان در جهت ارزیابی، تشخیص و درمان آن‌ها توصیه می‌شود. از عمدۀ محدودیت‌های این مطالعه، می‌توان به عدم انجام مصاحبه بالینی با افراد مرتكب سرقت و در نتیجه عدم گزینش و جداسازی اختلال‌های همایند (ریاحی، ایزدی مزیدی و عبدی^۳، ۲۰۱۵) و فقدان بررسی تفاوت‌های سنی سنی بین همشیرگان و سن تقویمی والدین در زمان تولد فرزندشان اشاره کرد. پاره‌ای از مطالعات نشان دادند که فواصل کوتاه سنی (۲۶ ماه و بویژه ۱۵ تا ۲۰ ماه) به نزدیک‌ترین همشیره کوچک‌تر یا بزرگ‌تر (اسمیت، پدرسن، مورتنسن و ون اوسم^۴، ۲۰۰۴) برخورداری از پدران مسن (ناصریخت، احمدخانی‌ها، مکری و اسمیت^۵، اسمیت^۶، ۲۰۱۱) و مادران جوان‌تر یا مسن‌تر در مقایسه با مادران با میانگین سنی متوسط (نی، گراتن، ری و لی^۷، ۲۰۱۸) با ریسک بالای ابتلا به اسکیزوفرنیا مرتبط است. تحقیقات آتی می‌بایست این سؤال را به بوده آزمون نهند که آیا سوگیری تشخیصی در فرزندان اول، میانی و آخر ناشی از افزایش توجه والدین، نامنی و اضطراب است یا خیر.

نتیجه‌گیری

در مجموع، به استثنای رابطه ترتیب تولد با نقص توجه کانز و تعدد سابقه کیفری با بیش فعالی تکانش گری

¹- Russell Barkley's theory

²- Self-regulation

³- Riahi, Izadi-Mazidi & Abdi

⁴- Smits, Pedersen, Mortensen & van Os

⁵- Naserbakht, Ahmadkhaniha, Mokri & Smith

⁶- Ni, Gratten, Wray & Lee

- 45(2), 195-211.
- Barkley RA. (2006). A theory of ADHD. IN: Barkley RA, Editor. *Attention-Deficit Hyperactivity Disorder: A handbook for diagnosis and treatment*. New York: The Guilford press, 297-334.
- Bastani F, Gilani TH, Ghane-Fard S, Ghane-fard S. (2009). Perceived stress and demographic characteristics of women with multiple sclerosis. *Advances in Nursing & Midwifery*, 19(66), 14-22.
- Bayrami M, Goradel JA, Hashemi T, Alilu M. (2012). Predicting a tendency to use drugs from child and adult attention deficit hyperactivity disorder symptoms in adults. *International journal of High Risk Behaviors & Addiction*, 1(3), 104-108.
- Berger I, Felsenfeld-Berger N. (2009). Attention-deficit hyperactivity disorder (ADHD) and birth order. *Journal of Child Neurology*, 24(6), 692-696.
- Carballo JJ, García-Nieto R, Álvarez-García R, Caro-Cañizares I, López-Castromán J, Muñoz-Lorenzo L, et al. (2013). Sibship size, birth order, family structure and childhood mental disorders. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 48(8), 1327-1333.
- Cohen S, Kamarck T, Mermelstein R. (1983). A global measure of perceived stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 24(4), 385-396.
- Conners CK, Erhardt D, Spannow EP. (1999). Conners' adult ADHD rating scales (CAARS): technical manual. New York: Multi-Health System Inc.
- Cundiff PR. (2013). Ordered delinquency: The "effects" of birth order on delinquency. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(8), 1017-1029.
- Damian RI, Roberts BW. (2015). The associations of birth order with personality and intelligence in a representative sample of US high school students. *Journal of Research in Personality*, 58, 96-105.
- Davari-Ashtiani R, Arabgol F, Razjouyan K, Khademi M, Jazayeri F. (2012). Evaluation of the Validity and Reliability of Adult ADHD Journal of Child Psychology and Psychiatry, Rating Scales (Conners')-Persian version. *Iranian Journal of Psychiatry*, 4(4), 38.
- Farajiha M, Abedinezhad Mehrabadi Z. (2008). Managing the risk of criminals; Case study of the draft general section of the Islamic Penal Code Bill. *Karagah*, 2(5), 52-67. (Persian)
- Faraone SV, Perlis RH, Doyle AE, Smoller JW, Goralnick JJ, Holmgren MA, et al. (2005). Molecular genetics of attention-deficit/hyperactivity disorder. *Biological psychiatry*, 57(11), 1313-1323.
- Farrington D, Loeber R, van Kammen WB. (1990). Long-term criminal outcomes of hyperactivity impulsivity- attention deficit and conduct problems in childhood. IN: Robins LN, Rutter M, Editors. *Straight and Devious Pathways from Childhood to Adulthood*. New York: Cambridge University press, 62-81.
- Freitag CM, Häning S, Schneider A, Seitz C, Palmason H, Retz W, et al. (2012). Biological and psychosocial environmental risk factors influence symptom severity and psychiatric comorbidity in children with ADHD. *Journal of Neural Transmission*, 119(1), 81-94.
- Ghanizadeh A, Abotorabi-Zarchi M, Mohammadi MR, Firoozabadi A. (2012). Birth order and sibling gender ratio of a clinical sample of children and adolescents diagnosed with attention deficit hyperactivity disorder. *Iranian Journal of Psychiatry*, 7(3), 109.
- Govek AC. (2012). Birth Order Impacts: Real or Imagined? A Review of Literature Past and Present. *Graduate Journal of Counseling Psychology*, 3(1), 2.
- Hechtman L, Weiss G, Perlman T. (1984). Hyperactives as young adults: Past and current substance abuse and antisocial behavior. *American Journal of Orthopsychiatry*, 54(3), 415.
- Hotz VJ, Pantano J. (2015). Strategic parenting, birth order, and school performance. *Journal of Population Economics*, 28(4), 911-936.
- Jahangard L, Haghghi M, Bajoghli H, Holsboer-Trachsler E, Brand S. (2013). Among a sample of Iranian students, adult attention

- deficit hyperactivity disorder is related to childhood ADHD, but not to age, gender, socioeconomic status, or birth order—An exploratory study. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice*, 17(4), 273-278.
- Keshavarzi Z, Bajoghli H, Mohamadi MR, Holsboer-Trachsler, E, Brand S. (2014). Attention deficit hyperactivity disorder in children is found to be related to the occurrence of ADHD in siblings and the male gender, but not to birth order, when compared to healthy controls. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice*, 18(4), 272-279.
- Mannuzza S, Klein RG, Moulton III JL. (2008). Lifetime criminality among boys with ADHD: a prospective follow-up study into adulthood using official arrest records. *Psychiatry Research*, 160(3), 237.
- Mansoor J. (2013). Islamic Penal Code (IPC). Tehran: Didar Publication. (Persian)
- Marín AM, Seco FL, Serrano SM, García SA, Gómez AMG, Ney I. (2014). Do firstborn children have an increased risk of ADHD?. *Journal of Attention Disorders*, 18(7), 594-597.
- Marini VA, Kurtz JE. (2011). Birth order differences in normal personality traits: Perspectives from within and outside the family. *Personality and Individual Differences*, 51(8), 910-914.
- Moffitt TE, Silva PA. (1988). Self-reported delinquency, neuropsychological deficit, and history of attention deficit disorder. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 16(5), 553-569.
- Mozhdehi Fard M, Shooshtari MH, Najarzadegan MR, Khosravi T, Bidaki R, Moradi M, et al. (2017). Adult attention deficit hyperactivity disorder and suicide attempts: a case control study from Iran, West Asia. *International Journal of High Risk Behaviors and Addiction*, 6(1).
- Naserbakht M, Ahmadkhaniha HR, Mokri B, Smith CL. (2011). Advanced paternal age is a risk factor for schizophrenia in Iranians. *Annals of General Psychiatry*, 10(1), 15.
- Nejabati M. (2012). Criminal history and its impact on the system of legal punishment determination in Iran [dissertation]. Tehran: Tarbiat Modares University. (Persian)
- Ni G, Gratten J, Wray NR, Lee SH. (2018). Age at first birth in women is genetically associated with increased risk of schizophrenia. *Scientific Reports*, 8(1), 10168.
- Rasmussen P, Gillberg C. (2000). Natural outcome of ADHD with developmental coordination disorder at age 22 years: a controlled, longitudinal, community-based study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 39(11), 1424-1431.
- Reimelt C, Wolff N, Hölling H, Mogwitz S, Ehrlich S, Martini J, Roessner V. (2018). Siblings and Birth Order—Are They Important for the Occurrence of ADHD?. *Journal of Attention Disorders*, 1087054718770020.
- Riahi F, Izadi-Mazidi M, Abdi SM. (2015). Prevalence of comorbid psychiatric disorders in children and adolescents with attention deficit hyperactivity disorder. *Jentashapir Journal of Health Research*, 6(4), e25662.
- Rossini ED, O'Connor MA. (1995). Retrospective self-reported symptoms of attention-deficit hyperactivity disorder: reliability of the Wender Utah Rating Scale. *Psychological Reports*, 77(3), 751-754.
- Sarrami-Foroushani P. (2008). Normalizing and evaluating the validity and reliability of the Wender Utah Rating Scale to diagnose ADHD in adults in Isfahan.1999-2000 [Dissertation]. Isfahan, Iran: Isfahan University of Medical Sciences; 2008. (Persian)
- Satterfield JH, Hoppe CM, Schell AM. (1982). A prospective study of delinquency in 110 adolescent boys with attention deficit disorder and 88 normal adolescent boys. *The American Journal of Psychiatry*, 139, 795-798.
- Satterfield JH, Schell A. (1997). A prospective study of hyperactive boys with conduct problems and normal boys: adolescent and adult criminality. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 36(12), 1726-1735.
- Smits L, Pedersen C, Mortensen P, van Os J. (2004). Association between short birth intervals and schizophrenia in the offspring. *Schizophrenia Research*, 70(1), 49-56.

- Sprich S, Biederman J, Crawford MH, Mundy E, Faraone SV. (2000). Adoptive and biological families of children and adolescents with ADHD. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 39(11), 1432-1437.
- Sulloway FJ. (1996). Born to rebel: Birth order, family dynamics, and creative lives. New York: Pantheon Books.
- Thapar A, O'donovan M, Owen MJ. (2005). The genetics of attention deficit hyperactivity disorder. *Human Molecular Genetics*, 14(suppl_2), R275-R282.